

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ ద్వావింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ద్వావింశః సర్గః ॥

సముద్రస్య సమృత్త్యా నలేన సాగరోపరి
శతయోజనవిస్తృతసేతోర్నిర్మాణం తేన శ్రీరామప్రభృతిభిః సహ
వానరసేనాయాః పరే పారే గమనం తత్ర నివేశనం చ

అథోవాచ రఘుశ్రేష్ఠః సాగరం దారుణం వచః |

అద్య త్వాం శోషయిష్యామి సపాతాలం మహార్ణవ ॥ 6.22.1 ॥

శరనిర్దగ్ధతోయస్య పరిశుష్కస్య సాగర |

మయా నిహతసత్త్వస్య పాంసురుత్పద్యతే మహాన్ ॥ 6.22.2 ॥

మత్కార్ముకవిసృష్టేన శరవర్షేణ సాగర |

పరం తీరం గమిష్యంతి పద్భిరేవ ప్లవంగమాః ॥ 6.22.3 ॥

విచిన్వన్నాభిజానాసి పౌరుషం నాపి విక్రమం |

దానవాలయ సంతాపం మత్తో నామ గమిష్యసి ॥ 6.22.4 ॥

బ్రాహ్మణాస్త్రేణ సంయోజ్య బ్రహ్మాదండనిభం శరం |

సంయోజ్య ధనుషి శ్రేష్ఠే విచక్షణ మహాబలః ॥ 6.22.5 ॥

తస్మిన్ వికృష్టే సహసా రాఘవేణ శరాసనే |

రోదసి సంపఫాలేవ పర్వతాశ్చ చకంపిరే ॥ 6.22.6 ॥

తమశ్చ లోకమావవ్రే దిశశ్చ న చకాశిరే |

ప్రతిచుక్షుభిరే చాశు సరాంసి సరితస్తథా ॥ 6.22.7 ॥

తిర్యక్ చ సహ నక్షత్రైః సంగతౌ చంద్రభాస్కరౌ |
భాస్కరాంశుభిరాదీప్తం తమసా చ సమావృతం || 6.22.8 ||

ప్రచకాశే తదాఽఽకాశముల్కాశతవిదీపితం |
అంతరిక్షాచ్చ నిర్ఘాతా నిర్జగ్మురతులస్వనాః || 6.22.9 ||

వపుఃప్రకర్షేణ వవృద్ధివ్యమారుతపంక్తయః |
బభంజ చ తదా వృక్షాంజలదానుద్వహన్ముహుః || 6.22.10 ||

ఆరుజంశ్చైవ శైలాగ్రాశ్శిఖరాణి బభంజ చ |
దివి చ స్మ మహామేఘాః సంహతాః సమహాస్వనాః || 6.22.11 ||

ముముచుర్వైద్యుతానగ్నీంస్తే మహాశనయస్తదా |
యాని భూతాని దృశ్యాని చుక్రుశుశ్చాశనేః సమం || 6.22.12 ||

అదృశ్యాని చ భూతాని ముముచుర్భైరవస్వనం |
శిశ్యిరే చాభిభూతాని సంత్రస్తాన్యద్విజంతి చ || 6.22.13 ||

సంప్రవివ్యధిరే చాపి న చ పస్పందిరే భయాత్ |
సహ భూతైః సతోయోర్మిః సనాగః సహరాక్షసః || 6.22.14 ||

సహసాభూత్ తతో వేగాద్ భీమవేగో మహోదధిః |
యోజనం వ్యతిచక్రామ వేలామన్యత్ర సంప్లవాత్ || 6.22.15 ||

తం తథా సమతిక్రాంతం నాతిచక్రామ రాఘవః |
సముద్ధతమమిత్రఘ్నా రామో నదనదీపతిం || 6.22.16 ||

తతో మధ్యాత్ సముద్రస్య సాగరః స్వయముత్థితః |
ఉదయాద్రిమహాశైలాన్మేరోరివ దివాకరః || 6.22.17 ||

పన్నగైః సహ దీప్తాస్యైః సముద్రః ప్రత్యదృశ్యత |
స్నిగ్ధవైదూర్యసంకాశో జాంబూనదవిభూషణః || 6.22.18 ||

రక్తమాల్యాంబరధరః పద్మపత్రనిభేక్షణః |
సర్వపుష్పమయీం దివ్యాం శిరసా ధారయన్ స్రజం || 6.22.19 ||

జాతరూపమయైశ్చైవ తపనీయవిభూషణైః |
ఆత్మజానాం చ రత్నానాం భూషితో భూషణోత్తమైః || 6.22.20 ||

ధాతుభిర్మండితః శైలో వివిధైర్హిమవానివ |
ఏకావలీమధ్యగతం తరలం పాండరప్రభం || 6.22.21 ||

విపులేనోరసా బిభ్రత్కౌస్తుభస్య సహోదరం |
ఆఘూర్ణితతరంగౌఘః కాలికానిలసంకులః || 6.22.22 ||

గంగాసింధుప్రధానాభిరాపగాభిః సమావృతః |
ఉద్వర్ణితమహాగ్రాహః సంభ్రాంతోరగరాక్షసః || 6.22.23 ||

దేవతానాం సురూపాభిర్నానూపాభిరీశ్వరః |
సాగరః సముపక్రమ్య పూర్వమామంత్ర్య వీర్యవాన్ || 6.22.24 ||

అబ్రవీత్ ప్రాంజలిర్వాక్యం రాఘవం శరపాణినం || 6.22.25 ||

పృథివీ వాయురాకాశమాపో జ్యోతిశ్చ రాఘవ |
స్వభావే సౌమ్య తిష్ఠంతి శాశ్వతం మార్గమాశ్రితాః || 6.22.26 ||

తత్స్వభావో మమాప్యేష యదగాధోఽహమప్లవః |
వికారస్తు భవేద్ గాధ ఏతత్ తే ప్రవదామ్యహం || 6.22.27 ||

న కామాన్న చ లోభాద్ వా న భయాత్ పార్థివాత్మజ |
గ్రాహనక్రాకులజలం స్తంభయేయం కథంచన || 6.22.28 ||

విధాస్యే యేన గంతాసి విషహిష్యేఽప్యహం తథా |
న గ్రాహ విధమిష్యంతి యావత్సేనా తరిష్యతి |
హరీణాం తరణే రామ కరిష్యామి యథా స్థలం || 6.22.29 ||

తమబ్రవీత్ తదా రామః శృణు మే వరుణాలయ |
అమోఘోఽయం మహాబాణః కస్మిన్ దేశే నిపాత్యతాం || 6.22.30 ||

రామస్య వచనం శ్రుత్వా తం చ దృష్ట్వా మహాశరం |
మహోదధిర్మహాతేజా రాఘవం వాక్యమబ్రవీత్ || 6.22.31 ||

ఉత్తరేణావకాశోఽస్తి కశ్చిత్ పుణ్యతరో మమ |
ద్రుమకుల్య ఇతి ఖ్యాతో లోకే ఖ్యాతో యథా భవాన్ || 6.22.32 ||

ఉగ్రదర్శనకర్మాణో బహవస్తత్ర దస్యవః |
ఆభీరప్రముఖాః పాపాః పిబంతి సలిలం మమ || 6.22.33 ||

తైర్న తత్స్పర్శనం పాపం సహాయం పాపకర్మభిః |
అమోఘః క్రియతాం రామ అయం తత్ర శరోత్తమః || 6.22.34 ||

తస్య తద్ వచనం శ్రుత్వా సాగరస్య మహాత్మనః |
ముమోచ తం శరం దీప్తం పరం సాగరదర్శనాత్ || 6.22.35 ||

తేన తన్మరుకాంతారం పృథివ్యాం కిల విశ్రుతం |
నిపాతితః శరో యత్ర వజ్రాశనిసమప్రభః || 6.22.36 ||

ననాద చ తదా తత్ర వసుధా శల్యపీడితా |
తస్మాద్ వ్రణముఖాత్ తోయముత్పాత రసాతలాత్ || 6.22.37 ||

స బభూవ తదా కూపో వ్రణ ఇత్యేవ విశ్రుతః |
సతతం చోత్థితం తోయం సముద్రస్యేవ దృశ్యతే || 6.22.38 ||

అవదారణశబ్దశ్చ దారుణః సమపద్యత |
తస్మాత్ తద్ బాణపాతేన అపః కుక్షిష్వశోషయత్ || 6.22.39 ||

విఖ్యాతం త్రిషు లోకేషు మరుకాంతారమేవ చ |
శోషయిత్వా తు తం కుక్షిం రామో దశరథాత్మజః || 6.22.40 ||

వరం తస్మై దదౌ విద్వాన్ మరవేఽమరవిక్రమః || 6.22.41 ||

పశవ్యశ్చాల్పరోగశ్చ ఫలమూలరసాయుతః |
బహుస్నేహో బహుక్షీరః సుగంధిర్వివిధౌషధిః || 6.22.42 ||

ఏవమేతైశ్చ సంయుక్తో బహుభిః సంయుతో మరుః |
రామస్య వరదానాచ్చ శివః పంథా బభూవ హ || 6.22.43 ||

తస్మిన్ దగ్ధే తదా కుక్షౌ సముద్రః సరితాం పతిః |
రాఘవం సర్వశాస్త్రజ్ఞమిదం వచనమబ్రవీత్ || 6.22.44 ||

అయం సౌమ్య నలో నామ తనయో విశ్వకర్మణః |
పిత్రా దత్తవరః శ్రీమాన్ ప్రీతిమాన్ విశ్వకర్మణః || 6.22.45 ||

ఏష సేతుం మహోత్సాహః కరోతు మయి వానరః |
తమహం ధారయిష్యామి యథా హ్యేష పితా తథా || 6.22.46 ||

ఏవముక్తోద్ధిర్నష్టః సముత్థాయ నలస్తతః |
అబ్రవీద్ వానరశ్రేష్ఠో వాక్యం రామం మహాబలం || 6.22.47 ||

అహం సేతుం కరిష్యామి విస్తీర్ణే మకరాలయే |
పితుః సామర్థ్యమాసాద్య తత్త్వమాహ మహోదధిః || 6.22.48 ||

దండ ఏవ వరో లోకే పురుషస్యేతి మే మతిః |
ధిక్ క్షమామకృతజ్ఞేషు సాంత్వం దానమథాపి వా || 6.22.49 ||

అయం హి సాగరో భీమః సేతుకర్మదిదృక్షయా |
దదౌ దండభయాద్ గాఢం రాఘవాయ మహోదధిః || 6.22.50 ||

మమ మాతుర్వరో దత్తో మందరే విశ్వకర్మణా |
మయా తు సదృశః పుత్రస్తవ దేవి భవిష్యతి || 6.22.51 ||

ఔరసస్తస్య పుత్రోఽహం సదృశో విశ్వకర్మణా |
 స్మారితోఽస్మృహమేతేన తత్త్వమాహ మహోదధిః |
 న చాప్యహమనుక్తో వః ప్రబ్రూయామాత్మనో గుణాన్ || 6.22.52 ||

సమర్థశ్చాప్యహం సేతుం కర్తుం వై వరుణాలయే |
 తస్మాదద్యైవ బద్ధుంతు సేతుం వానరపుంగవాః || 6.22.53 ||

తతో విసృష్టా రామేణ సర్వతో హరిపుంగవాః |
 ఉత్పేతతుర్మహారణ్యం హృష్టాః శతసహస్రశః || 6.22.54 ||

తే నగాన్ నగసంకాశాః శాఖామృగగణర్షభాః |
 బభంజుః పాదపాంస్తత్ర ప్రచకర్షుశ్చ సాగరం || 6.22.55 ||

తే సాలైశ్చాశ్వకర్ణైశ్చ ధవైర్వంశైశ్చ వానరాః |
 కుటజైరర్జునైస్తాలైస్తిలకైస్తినిశైరపి || 6.22.56 ||

బిల్వకైః సప్తపర్ణైశ్చ కర్ణికార్ణైశ్చ పుష్పితైః |
 చూతైశ్చాశోకవృక్షైశ్చ సాగరం సమపూరయన్ || 6.22.57 ||

సమూలాంశ్చ విమూలాంశ్చ పాదపాన్ హరిసత్తమాః |
 ఇంద్రకేతూనివోద్యమ్య ప్రజహ్రుర్వానరాస్తరూన్ || 6.22.58 ||

తాలాన్ దాడిమగుల్మాంశ్చ నారికేలవిభీతకాన్ |
 కరీరాన్ బకులాన్ నింబాన్ సమాజహ్రురితస్తతః || 6.22.59 ||

హస్తిమాత్రాన్ మహాకాయాః పాషాణాంశ్చ మహాబలాః |
 పర్వతాంశ్చ సముత్పాట్య యంత్రైః పరివహంతి చ || 6.22.60 ||

ప్రక్షిప్యమాణైరచలైః సహసా జలముద్భృతం |
 సముత్ససర్ప చాకాశమవాసర్పత్ తతః పునః || 6.22.61 ||

సముద్రం క్షోభయామాసుర్నిపతంతః సమంతతః |
సూత్రాణ్యన్యే ప్రగృహ్ణంతి హ్యాయతం శతయోజనం || 6.22.62 ||

నలశ్చక్రే మహాసేతుం మధ్యే నదనదీపతే |
స తదా క్రియతే సేతుర్వానరైర్హోరకర్మభిః || 6.22.63 ||

దండానన్యే ప్రగృహ్ణంతి విచిన్వంతి తథాపరే |
వానరైః శతశస్త్రై రామస్యాజ్ఞాపురఃసరైః || 6.22.64 ||

మేఘాభైః పర్వతాభైశ్చ తృణైః కాష్ఠై ర్బంధరే |
పుష్పితాగ్రైశ్చ తరుభిః సేతుం బద్ధంతి వానరాః || 6.22.65 ||

పాషాణాంశ్చ గిరిప్రఖ్యాన్ గిరీణాం శిఖరాణి చ |
దృశ్యంతే పరిధావంతో గృహ్య దానవసన్నిభాః || 6.22.66 ||

శిలానాం క్షిప్యమాణానాం శైలానాం తత్ర పాత్యతాం |
బభూవ తుములః శబ్దస్తదా తస్మిన్ మహోదధౌ || 6.22.67 ||

కృతాని ప్రథమేనాహ్నో యోజనాని చతుర్దశ |
ప్రహృష్టైర్గజసంకాశైస్త్వరమాణైః ప్లవంగమైః || 6.22.68 ||

ద్వితీయేన తథైవాహ్నో యోజనాని తు వింశతిః |
కృతాని ప్లవగైస్తూర్ణం భీమకాయైర్మహాబలైః || 6.22.69 ||

అహ్నో తృతీయేన తథా యోజనాని తు సాగరే |
త్వరమాణైర్మహాకాయైరేకవింశతిరేవ చ || 6.22.70 ||

చతుర్థేన తథా చాహ్నో ద్వావింశతిరథాపి వా |
యోజనాని మహావేగైః కృతాని త్వరితైస్తతః || 6.22.71 ||

పంచమేన తథా చాహ్నో ప్లవగైః క్షిప్రకారిభిః |
యోజనాని త్రయోవింశత్ సువేలమధికృత్య వై || 6.22.72 ||

స వానరవరః శ్రీమాన్ విశ్వకర్మాత్మజో బలీ |
బబంధ సాగరే సేతుం యథా చాస్య పితా తథా || 6.22.73 ||

స నలేన కృతః సేతుః సాగరే మకరాలయే |
శుశుభే సుభగః శ్రీమాన్ స్వాతీపథ ఇవాంబరే || 6.22.74 ||

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
ఆగమ్య గగనే తస్థుర్దృష్టుకామాస్తదద్భుతం || 6.22.75 ||

దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజనమాయతం |
దదృశుర్దేవగంధర్వా నలసేతుం సుదుష్కరం || 6.22.76 ||

ఆప్లవంతః ప్లవంతశ్చ గర్జంతశ్చ ప్లవంగమాః |
తమచింత్యమసహ్యం చ హ్యద్భుతం లోమహర్షణం || 6.22.77 ||

దదృశుః సర్వభూతాని సాగరే సేతుబంధనం |
తాని కోటిసహస్రాణి వానరాణాం మహౌజసాం || 6.22.78 ||

బద్ధుంతః సాగరే సేతుం జగ్ముః పారం మహోదధేః |
విశాలః సుకృతః శ్రీమాన్ సుభూమిః సుసమాహితః || 6.22.79 ||

అశోభత మహాన్ సేతుః సీమంత ఇవ సాగరే |
తతః పారే సముద్రస్య గదాపాణిర్విభీషణః || 6.22.80 ||

పరేషామభిఘాతార్థమతిష్ఠత్ సచివైః సహ |
సుగ్రీవస్తు తతః ప్రాహ రామం సత్యపరాక్రమం || 6.22.81 ||

హనూమంతం త్వమారోహ అంగదం త్వథ లక్ష్మణః |
అయం హి విపులో వీర సాగరో మకరాలయః || 6.22.82 ||

వైహాయసౌ యువామేతౌ వానరౌ ధారయిష్యతః |
అగ్రతస్తస్య సైన్యస్య శ్రీమాన్ రామః సలక్ష్మణః || 6.22.83 ||

జగామ ధన్వీ ధర్మాత్మా సుగ్రీవేణ సమన్వితః |
అన్యే మధ్యేన గచ్ఛంతి పార్శ్వతోఽన్యే ప్లవంగమాః || 6.22.84 ||

సలిలం ప్రపతంత్యన్యే మార్గమన్యే ప్రపేదిరే |
కేచిద్ వైహాయసగతాః సుపర్ణా ఇవ పుష్పవూః || 6.22.85 ||

ఘోషేణ మహతా ఘోషం సాగరస్య సముచ్ఛ్రితం |
భీమమంతర్దధే భీమా తరంతీ హరివాహినీ || 6.22.86 ||

వానరాణాం హి సా తీర్ణా వాహినీ నలసేతునా |
తీరే నివివిశే రాజ్ఞో బహుమూలఫలోదకే || 6.22.87 ||

తదద్భుతం రాఘవకర్మ దుష్కరం
సమీక్ష్య దేవాః సహ సిద్ధచారణైః |
ఉపేత్య రామం సహసా మహర్షిభి -
స్తమభ్యషించన్ సుశుభైర్జలైఃపృథక్ || 6.22.88 ||

జయస్య శత్రూన్ నరదేవ మేదినీం
ససాగరాం పాలయ శాశ్వతీః సమాః |
ఇతీవ రామం నరదేవసత్కృతం
శుభైర్వచోభిర్వివిధైరపూజయన్ || 6.22.89 ||

|| ఇత్యాద్యై శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే ద్వావింశః సర్గః ||